

...mas. Z.
... Cancell.

Starovolscii Simonis: Elogium funebre magni olim Senatoris Thomae Zamoscii Sacri:

ELOGIVM FVNEBRE

Magni olim Senatoris

THOMÆ ZAMOSCII

S A R I I.

Supremi Regni Poloniæ Cancellarij

Knisinensis, Rabstinensis, Socaliensis, Neoforien.

P R Æ F E C T I.

Cracouiensisq; Satrapiæ

P R Æ T O R I S.

Zamoś

1638

QVEMADMODVM ARBOR, QVÆ NATVRA SVA FÆCVNDA EST: SIMILES SIBI PRODVCIT FRVCTVS: ITA LIBERI, BONIS PROCREATI PARENTIBVS, SI LIBERALIS ADSIT EDVCATIO, HAVD FACILE A PROBIS ILLORVM MORIBVS DEGENERANT.

PLATO.

Illuſtriſsimo Adoleſcenti
IOANNI ZAMOSCIO
PRÆFECTO CALVSSIENSI
Supremi olim Cancellarij
THOMÆ ZAMOSCII
FILIO
MAGNI IOANNIS
NEPOTI.

SIMON STAROVOLSCIVS
Salutem, atque omnem Fauſtitatem, P.

Irtutes piè defuncti Parentis tui, quas ſeria olim Annalium commendatio latiùs enarrabit, breuiter nunc, ſed neceſſariò adumbratas, tibi Adoleſcens Ill^me offero: vt qua pietate in tenera iſta ætatula tua, eum dum viueret colebas & venerabaris, eadem obſeruantia quoq;, præclaras eius actiones hic commemoratas, quotidie animo reuoluas, & dili-

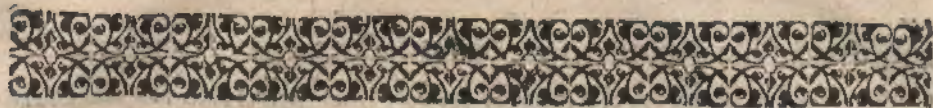
genter imiteris: certocertiùs ſciens, quòd virtus in hęreditatis appellationē minimè concedat, neq; vlla propagatione naturę, aut tranſmiſsione iuris, ad ſucceſſores peruenire cum opibus queat, ſed proprio ſolummodò comparetur ſudore. Propterea apud veteres Maiorū effigies, cum titulis, in prima ædiū parte ponebantur, vt eorum virtutes poſteri, non tantùm legerent per curioſitatem, opibuſq; ſibi ab illis relictis, otioſi fruerentur, verùm etiam imitarentur virtutes, & rebus pręclarè geſtis adaugerent famam. Eandemq; ob cauſam etiamnùm Magnorum virorum ſepulchra exornantur Epitaphijs, ſepulturæ Panegyricis, pompa funebris reliqua imaginibus, inſignijs Familiæ, veſtibus atratis, & id genus alijs rebus, ad laudē defuncti ſpectantibus, vt poſteri eorū imitatione accendantur ad gloriam, & honeſtatem. Ita enim, dum audiunt ma-

gna

gna indole præditi adoleſcentes, Progenitorum hæredes eſſe debere: nihilq́; ita probro haberi, quā inter tot ſpectatiſsimas Maiorum imagines degenerē eſſe: vltrò legem ſibi indicunt innocentiæ, continētię, probitatis, virtutumq́; omnium: neq; iam ſolùm honeſtè, ſed & gloriosè, cum præſtantia aliorum laudatiſsimorum virorum, viuere deſiderant. Quod, vt tu quoquè Adoleſcens Ill^me^ inclyti Parentis tui exemplo facias, glorioſosq́; illos Maiores tuos, Ioannem Comitem Tarnouium Proauum Paternum: Conſtantinū Ducem Oſtrogium Proauum Maternum, Magnumq́; Ioannem Zamoſcium Auum Tuum, quibus maiores bello Imperatores Polonia nō vidit, ſuperare contendas, omnes ex animo vouemus. Iam autem aliud ſignū certius progreſsionis in virtute, & profectus non eſt, quam Magnos Heroas admirari, eorumq́; ſæpiùs reuoluere res

geſtas, qui noſtræ claritudinis auctores fuêre: Et qui ſic aliquem admiratur, citò eundem ipſum admirabuntur. Ego verò tibi eum potiſſimum admirandũ, hoc breui Elogio ſcripto ſuadeo, cui natura te ſimillimum eſſe voluit. Vale longæuus, Patriæ noſtræ Phœnix, & exple deſideria bonorum.

ELOGIVM FVNEBRE.

NEmo credo vestrum dubitat A. O. maiorem omnibus in rebus ab ijs requiri perfectionem, qui maioribus præ alijs ornati sunt honoribus atque dignitatibus, maioriq; inter ciues pollent auctoritate; & cùm gratiam Principis, fauoremq; vulgi habent, tùm ampliores reliquis possident facultates. Quos etenim Supremus ille mundi Gubernator cæteris præesse voluit, & in Magistratu aliquo positos, vices suas in gubernando populo agere iussit, eos quoque potiore indole, maioribusq; à natura dotibus cohonestauit; vt sint suæ iurisdictioni subiectis exemplo, & speculo probitatis. Atq; hinc est, quòd populus in Reges, & quosuis maximos Dynastas, tanquã in edito loco positos, & in clarissima luce versantes, oculos conijciens, omniâ curiosè & diligenter inquirit, quid agant? quid dicant? quemadmodum viuant? & in illorũ animos, quasi per rimulas inspicit, omniaq; eorum arcana in apertum elicit, & famę noscenda proponit. Proinde, quo quis dignitate, opibus, aut imperio maior, eo vita melior esse debet: quòd ab eius exemplo, bonorum, malorumq; omnium torrens in totum populum, velut è perenni quodam fonte promanat: vitiaq; deriuata ab ijs, magis quàm virtutes augeantur, quasiq; contractis per manus sordibus, in dies ingrauescant. Tale enim est ingenium mortalium, magis vt aliorũ imitari vanitatem, & scelera, quàm id age-

re, quod & honestum & necessarium est, gaudeant. Quemadmodùm itaq; sol ingressus Leonis signũ, maximè suos radios explicat, caloreq; vehementiori incẽdit omnia: ita vir Nobilis ac probus, in sublimiore dignitatis fastigio positus, multò maiores virtutis fructꝰ edere, multoq; clarioribus factis illuminare debet; quo & his, qui cum eo viuunt, vitæ bonitate præluceat & illis, qui eum sequentur, pulcherrima probitatis exempla relinquat. Eiusmodi autem Heroas, plurimos se protulisse potest Sarmatia nostra absque inuidia iactare; & non maiorum solummodò ætate, fuisse viros in Poloniâ, qui nullam aliam laborum suorum requirebant mercedem, præter laudis & gloriæ; verùm nostro quoq; sæculo infinitos reperiri, qui clarioribus factis, vt immortalitatem consequantur, Maiorum suorum famam exaugere studẽt. Causa est, quòd per eam, & absentes noscimur, & ignoti diligimur, & mortui viuimus. Atq; hos inter cui Zamoscium nomen non est cognitum? quis illi bonus non velit benè? quis è ciuibus, eius non condoleat Fatis? Sublatoq; nunc præproperâ morte, Regni huius potentissimi Amplissimo Cancellario, quis est qui non ingemiscat? quis non effundat lachrymas? si modò consideret, quam aduerso tempore amiserit Patria, optimum ciuem; Ecclesia pium propugnatorem, litteræ benignum patronum, subditi promptum defensorem, Antiquitas diligentem conseruatorem, nouitas acerrimum depulsorem, Senatus prudentem Collegam, Rex sapientissimus fidelem ministrum. Qui gloriam, Maiorum suorum imitatione, ex virtute, rebusq; gestis quærens, nihil vnquam turpe & ignominiosum, vel in se, vel in alios admisit, nihil sceleratum cogitauit: sed famam bonam, quâ non est alia

posse-

possessio preciosior, nominisq; sui dignitatem, constanti virtute, proborumq; iudicio metitus est. Quamobrē, nulla erit tam surda posteritas, nulla tam ingrata fama, quę non in cœlum eum debitis laudibus ferat, aut quę non maius ab exequijs nomen illius prædicet. Quandoquidem vniuersum vitæ illius cursum considerans, ita multa reperiet atq; ita pręclara, in omni genere laudis ab eo gesta, vt indè omnium virtutū egregia capi documēta facilè possint. Vt autem auro aut ebori facilè decus addere, cum materies per se niteat; sic illustrib⁹ viris gloriam à stilo dare qui per se clari sunt, Facient hoc Annalium diligentissimi prudentissimiq; scriptores cùm anni præsentis calamitates describent; Historiæq; genius passim, non silebit in laudes THOMÆ ZAMOSCII, quotiescunq; occasio commemorandæ nostræ ætatis erit. Ego interim pro exiguitate mea, excelsam tanti Herois indolem, vt iusta benefactori persoluam rudi calamo vobis A. O. connotabo, virtutesq; gloriâ dignas, & cœlo, absq; vlla facundia enarrabo. Vos qui Zamoscium nostis, quiq; amâstis, operam dabitis non rogati etiam, vt non in aures tantùm sermonem infundamus, sed in animo inscribamus.

Difficilem quandam igitur A. O. & laboriosam vitæ rationem suscipiunt, qui relictis vtilitatibus & delicijs voluptuosis, asperâ virtutis viâ niti constituerunt: nulli non illis vel vltrò suscipiendi labores, nulla non pericula subeunda; omnes contemnendæ voluptates, acerba sæpè omnia perpetienda sunt; maximè istis, in quibus videmus, virtutis quàm ætatis cursum reddi celeriorem. Vnde & THOMAM ZAMOSCIVM ad quęquè olim summa natum, similiq; ad gloriam contendentem viâ, à virtute potius, quâ tantus exstitit, non à Patria, vti communis mos est Oratorum, laudare instituimus

tuimus: neque à parentibus, aut Maioribus ipsius; & multò minus à fortunis, corporisué dotibus, quòd ferè omnia ista non sint propriè nostra. Nam facile amittuntur opes, perditur pecunia, deflorescunt honores, polluitur Nobilitas, excidunt consilia, dissuuntur amicitiæ, deturpatur fama Maiorum, obscuratur mutuata claritudo à parentibus, sanitas & valetudo corrumpitur, destruiturq́; forma, quamuis excellentissima: præsertim cum in vitia incauti, quæ cum tempore crescunt, ruimus, & assuetudine peccamus; nec euitamus prauitatem, ignari penitus, quòd nunquam æui senio delicta moriantur, nunquã temporibus crimẽ obruatur, nunquam scelus obliuione sepeliatur. Sola virtus, sapientia, & eorum vsus firma, stabiliaq́; censentur; quòd hæc sola ferè, à terra, corpore, externis omnibus, ad animum, ad interna, ad æterna hominem ducant, & verè nobilem, gloriosum, atq; immortalem faciant. Et ab his tanquam perfectionibus naturæ nostræ, THOMAM ZAMOSCIVM, Cancellarium Regni Supremum, laudandum putauimus: posteaquam Patria nostra, nobismet ipsis commendanda non est; cùm vicinis nostris, imò toti iam Orbi optimè constet, adquantam natus sit in ea populus animorũ alacritatem, quãta sit illis ingeniorum perspicacitas, solertia, promptitudo; quam paratas habeant à natura ad armorũ tractationem manus, quàm animos magnarum rerum capaces, quomodo industriam ingentibus cæptis parem. Nisi fortè Russię, in qua Zamoscius natus est, geniũ specialiter celebrare velimus, quẽ gentes quondã Australes, nationesq́; Romano Imperio subiectæ adorabant, cùm Gottos, Hunnos, Sarmatas, Vandalosq́; ad conculcandas eorum copias, destruendamq́; potentiam emitte-

emitterent. Sed & modò, nõ alia Arctoi cœli gens, armorum ſtudio clarior eſt, quæq; hoſtem aggrediatur audentiùs, & ſuſtineat fortiùs, vulnerũ mortiſq; contemptrix. Atq; hos inter, è Siradienſi, Maioris Poloniæ Satrapiâ venientes, Maiores Zamoſcij noſtri, in Belſenſi Palatinatu olim conſedêre, Martiâq; ſtrenuitate prædití, in diuerſis deinceps Ruſſię Prouincijs, ob inſignem fortitudinis cõmendationẽ, latifundia acquiſiuêre, ad vſq; tẽpora noſtra virtute, & rei militaris gloriâ florentes. Sed quos veluti ſol minores luces, ſua magnitudine Ioannes Zamoſcius Suprem' Regni Polonię Cancellarius, & Exercituũ Dux incomparabilis, obſcurauit; aut veriùs illuſtrauit, rebus tàm in ſago, quàm in toga, præclarè à ſe geſtis. Ab hoc vitam THOMAS, de quo nobis nunc res eſt, ab hoc opes, ab hoc ſtatim & dignitatem Præfecturę Kniſinenſis accepit; relictuſq; duodecennalis virtutum & poſſeſſionum vnicus hęres, paterno exemplo & veſtigijs, ad famam & gloriam contendere à puero cæpit. Nam ita ferè naturâ comparatum eſt, vt qua in familia multi præclari, virtuteq; & rerum geſtarum gloriâ, inſignes viri floruerint, ex eadem, qui ſunt, eorum veſtigia cupidiſſimè perſequantur. Dum igitur ille præter ſuæ domus decora, maternæ etiam ſtirpis Comitum Tarnouiorũ infinita exempla prę oculis haberet, igniculos illos virtutis, quos ſibi natura inſeuerat, non ignauâ manu concitauit; ſed per ardua aſſiduò tendens, in hominum lucem clariſſimam produxit; eoſq; in Repub. honores, vti vidiſtis, aſſecutus fuit, qui à Regibus noſtris, propter magna merita, clariſſimis viris deferuntur. Et quoniam nulla maior in terris felicitas cenſetur, quàm honoribus opibusq; in vita florere, & filios habere bonos ac prudentes, quib'

 illa

illa in morte relinquantur; ideò felicissimũ hac quoq; ex parte fuisse IOANNEM ZAMOSCIVM putamus, quòd & honores ipse in patria supremos gesserit, & quas honestis laboribus acquisiuerat opes atq; diuitias, non prodigo, aut auaro, sed prudenti & probo reliquerit filio. Qui memor dicti illius Socratici, quòd *non è pecunia virtus nascitur, sed ex virtute pecunia, atq; alia omnia bona publicè ac priuatim hominibus obueniunt*, ita relictis sibi à prudẽti parente facultatibus vsus est, vt ei diuitiæ essent impedimenta improbitatis, adiumenta verò virtutis: quæ plerumq; malis, solent esse incitamenta malorum, curarum fomenta, nutrimẽta voluptatum, irritamenta superbię, arrogationis, ambitionisq; materia. Has ille partim liberalitate Regũ, partim industriâ suâ, partim diuiti matrimonio, ita adauxit, vt nemine è ciuibus patrię censu inferior, insignẽ ex eo Reipub. operam ingruentibus tempestatibꝰ præstiterit; dederitq; manu non contractâ, donaria templis, congiaria eruditis, stipendia merentibus, rudem veteranis, eleemosynas egentibus, munera amicis. Sciebat siquidem optimè, inanem Fortunæ & Nobilitatis magnitudinem esse, nisi liberalitas & munificentia accederet, stultas opes & infelices, nisi pius earum administer esset. Quicquid igitur cupidi quærunt, THOMAS ZAMOSCIVS possidebat, quicquid superbi optant, ille nactus fuerat. Sed ita, vt eius diuitiæ, Pietati seruirent: vt eius honores Deum loquerentur. Etenim qui diuitiarum amore non est succensus, quiq; pecuniarum seruus non est sed Dominus, is non ad imperium earum suos moderatur affectus, sed ipse eis ad arbitrium suum rectè & moderatè, vbi opus est, vtitur; & quandocunq; libuerit adiumentum ex eis maximũ

potest

potest habere virtutis. Quæ, cùm sola hominem faciat diuinum, luceq; suâ conspicuâ auersetur auxilium cõmendationis alienæ; ideò omissis illis quæ fluxa & fragilia sunt, auferriq; temporis momento possunt (inter quæ sanitas etiam, pulcritudo, & agilitas computantur) de eâ ipsâ tanquam constanti & conuenienti affectione animi, ex qua nimirum proficiscuntur honestæ voluntates, sententiæ, actiones, omnisq; recta ratio, paulò disertius disquiramus. Et quia nemo vnquã peruenit ad virtutum summam iam maturus, nisi qui puer seminario virtutum generosiore concretus aliquid inclytum designarit; eapropter de pueritia THOMÆ ZAMOSCII, eiusq; ad virtutem institutione primò dicendum nobis est: tum demum quæ adolescens, aut vir factus iam maturus gesserat; quomodoq; sese toto vitæ suæ decursu ad mortem præparauerat, breuiter commemorabimus; quandoquidem pro magnitudine hominis, orationis magnitudinem afferre non possumus. Vos rogo A. O. ne tædio afficiamini; sed vt cæpistis adesse patientibus animis velétis. Vt autem sciatis ex bona adolescentum institutione omnes, aut certè potissimas commoditates, tàm Religioni, quàm societati hominum nasci; audite quæso Suadam illam Romanam, Actione in Verrem, ita ad ciues suos loquentem. *Qui non rectè instituunt atq; erudiunt liberos, non solùm liberis verùm etiam Reipub. faciunt iniuriam. Suscipiuntur enim liberi non solùm nobis, sed etiam patriæ; qui non modò nobis voluptati, sed etiam aliquando vsui Reipub. esse possint.* Intellexit hanc doctrinam Ciceronis optimè, qui totus Ciceronianus erat Magnus ille Io. Zamoscius, vtq; prudens fuit Senator & boni publici amans, diligentius eam animo perpendit: & cum

 propter

propter filij sui institutionem, viros vndequaq; literatissimos conquisiuit; (vita enim filiorum prodit institutionem parentum) tum propter eruditionem totius Polonę iuuentutis Academiam in vrbe sua erexit. Gnarus fieri non posse, vt ætas matura sit laudabilis, quæ fundamentis adolescentiæ, parùm rectè sit instituta. Quemadmodum etenim arbores dum teneræ sunt, vt rectè surgant palis alligantur; equi vt frœnum pati assuescant, dum pulli sunt frœnantur; aues vt tantò citiùs cicures euadant, nido detrahuntur; animantes dum teneræ sunt capiuntur, vt seruire vsibus hominum discant: ad eundem sanè modum & pueri, benè viuendi artem ab incunabulis docendi sunt; quia nihil animis hominũ magis adhæret, quàm id, cui a teneris consuescunt. Proinde tàm in moribus, quàm in scientijs, Magnus ille Heros, filium THOMAM suum à teneris institutum habere cupiens, vt ipse Cancellarij Imperatorisq́, munere fungebatur, ad vtramq; eum dignitatem honorificè olim in Repub. sustinendã, tempestiuè habilitare ac informare iusserat. Nam habent hoc pleriq; à natura egregiæ institutionis liberi, vt soleant quantùm fieri possit, Maiorum suorum dignitatem æmulari, & ad paternarum laudum aspirare felicitatem. Et quia ad eiusmodi officium & dignitatem, qua præfulgebat in Patria IOANNES ZAMOSCIVS aspirare volenti, duplex requiritur Scientia, Politica videlicet & Militaris. Ad quarum priorem maximè spectat Eloquentia; ad posteriorem Geometria & Architectura. Idcircò THOMAS ZAMOSCIVS ex præscripto prudentissimi Parentis sui, totam ferè adolescentiam & iuuentutẽ suam, in his prędictis artibus Zamoscij insumpsit. Et posteaquam humaniorum litterarum fundamenta,

menta, ſub Alberto Bodzenio Scholaſtico Zam̃oſcenſi, Præpoſitoq́; Moſcicenſi, diligenti pręceptore abſoluiſſet, ad comparandam Eloquentiam, quòd Patrem quoq; Summum in Repub. Oratorem habuiſſet, feliciter conuerſus, ſummæ eruditos viros ex Academia ſua delegit, eorumq́; fideli opera vſus omnes ad aſſequendum propoſitum finem, ſcientias requiſitas pernouit. Et in Hiſtoricis, Oratoribus, Poetis, atq; tota Morali Philoſophia, Adamum Burſium Profeſſorem habuit. In Naturali, & in Græca lingua Simonem Bircouium. In Iuriſprudentia, Thomam Dreſnerum, Omnes ſcriptis egregijs editis, non in Patria ſolummodò, ſed in tota Europa clariſſimos. Ad percipienda verò rei Militaris principia, præter viros Nobiles, reiq́; bellicæ peritiſſimos, quos illi Parens ipſe in cœlum abiens, cum Paulo Piaſcouio, Aulæ ſuæ Præfecto reliquerat, tam in Geometria, quàm in reliquis Mathematicis diſciplinis (quæ parentes artium Mœchanicarum ad bellicos vſus ſpectantium ſunt) præceptores habuit, Valentinum Ptarmium, & Adrianum Romanum, Noui Monaſterij Canonicum Herbipolenſem. Sed in quorum omnium labores inſpectionem habebat Simon Simonides, ſcriptor longè celeberrimus, & omni politiore litteraturâ perpolitus. His adiuncta fuit linguarum exoticarum cognitio. Gręcę cùmprimis, ob eruditionis fundamẽta ſolidiora. Germanicæ autem atq; Turcicæ, ob gentis vtriusque vicinitatem. Et huius quidem, à Ioanne Iuaſcouio. I.V.D. (qui eam in rem accomodatiſſimũ Dictionariũ confecit) ob aſſidua cum Scythis, eiusdẽ dialecti bella; & perpetuam Sarmatarum cum domo Otthomanica hoſtilitatem. Illius verò, à Hermano quodam Fuxio Alemano, ob continuam noſtratium

 cum

cum Germanis conuersationē; puta peregrinationes, negotiationes, matrimonia, affinitates, cognationes, legationes, artificia, & frequentia contra Machometanos, aut Hæreticos bella, quæ sæpiùs communi manu cum illis gerimus. Reliquas verò Europæorum populorum linguas, sed Gallicam præcipuè atq; Italicā, iam adultior ætate in peregrinatione didicerat. Tantumq; sub prænominatis illis præceptoribus, insatiabili quadam discendi cupiditate ardens, in iuuenili sua ætate profecerat, vt vir deinceps maturus & ad Remp. admotus, expeditâ continuò ad inueniendum vteretur celeritate, ad penetrandum sapiente consilio, ad reminiscendum tenace memoriâ. Nihilq; tam arduum erat, quod ille non contingeret; nihil tam implicatū, quòd non resolueret; nihil tàm durum, quòd non emolliret; nihil tam difficile atq; operosum, quod non perficeret. Habent enim hoc absoluta ingenia, primiq; census atq; existimationis, vt diuinis dotibus eminenter prædita, penè supra humanæ sortis fastigium assurgant; & propinqua cognatione cœlestem inclyti generis originem attingant. Cum autē de ingenio THOMÆ ZAMOSCII, singulariq; eius eruditione indies fama crebresceret; grauioresq; esse in eo quàm ętas pateretur cogitationes omnes passim affirmarēt, Stanislaus Zolkieuius Tutor, Regni Polonię Exercituū interea tēporis Dux Campestris, optimè gnarus, quòd magnos animos paruo modulo sufficiat incitare, per epistolam eum admonuit, vt tandem aliquando puluere Scholastico absterso, prætextam emancipatus indueret, compareretq; è Palladis triuio in Palæstra Bellonæ, Magni Herois Patris sui exempla expressurus. Nam ita Philippi nomen Alexandrum; ita maioris Aphricani gloria,

minorē

minorem Scipionem; ita Iulij Cæsaris fama, Octauianum excitauit; ita plerosq; alios, proauorum virtus ad eos imitandum pellexit. Propriumq́; hoc est alti & generosi animi munus, quòd illustribus exemplis, ad illustria facta vehementer inflammatur. Quod & THOMAM ZAMOSCIVM, tam altâ indole præditum, continuò permouit cupidinemq́; veræ virtutis & gloriæ, ita in eo excitauit, vt contractis extemplò paternis amicis, clientibus, veteranisq́; militibus, ad Sarogrodum, non dubitarit tyro adhuc in militari disciplina, cum famosissimo illo Barbarorum Duce, Baterbeio Galga, in Podoliā tunc incurrente, acie apertâ, ad Stanislauouiā concurrere; profligatumq́; Numinis fauore & sauciatum, cum ingenti gloria sua, è Regni prouincijs expellere. Quare, pro tantis meritis, à nobilitate Podolica in Conuentu Camenecensi honorificè exceptus, & post grates atque gratulationes factas, quia maturus videbatur rebus gerendis, Nuncius ad Comitia Varsauiensia, Prouinciæ illius, designatus fuit. Vbi Regem Sapientissimum SIGISMVNDVM III. cuius munificentiâ Patre adhuc procurante, Præfecturam Knisinensem puer obtinuerat, debita cum submissione veneratus, in publico Senatus consessu, pro Regia in se liberalitate, luculentâ oratione gratias egit. Vbi ab omnibus auditus, Deus bone, quam amanter à singulis ferè Proceribus domi suæ salutatus, collaudatus. adq́; maiora cohortatus fuit? quam sæpissimè ad priuatum colloquium à Sapientissimo Rege euocatus? quam ab omnibus Regni ordinibus gratulationibus exceptus? quam à populo vniuerso videri expetitus? quantisq́; passim acclamationibus & votis prosecutus? vt Patrem in eo reuixisse omnes mirarentur, & velut è

 cœlo

cœlo lapſum in Reipub.commodum & ornamentum, deprædicarent. Nec immeritò ſanè Quis enim eſt, quē non virtutis ſpecies commoueat, & quodammodo percellat? vt in quo illa vel tenui ſignificatione apparuerit, eum diligere atq; obſeruare, aut ſi clarior atq; illuſtrior fuerit, etiam in Deorum immortalium numero venerari velit? Quâ laude THOMAS adeò ad gloriam inflammatus fuit, vt æſtate ſequenti ſtatim in expeditionem contra barbaros iuerit; & in Caſtris ad Cubliciam poſitis, ſub Staniſlao Zolkieuio rerum bellicarum Duce peritiſſimo, quas ille à Patre ipſius Magno IOANNE ZAMOSCIO hauſerat, diſciplinam militarem didicerit. A quo deinde bruma imminente, in hyberna dimiſſus, incidit in Tartaros ad Czarnokoſeniciam palantes, populanteſq; agrum vicinum; in quos ſtatim veteranas cohortes ſuas immiſit, & partim reſiſtentes occidit, partim fugientes in tranſitu Tyræ demerſit. Ipſe verò victor & ouans Cameneciam ingreſſus eſt. Cum interea temporis Nobilitas Prouinciæ Podolicæ, annuum Conuentum, ob eligendos Iudices Tribunalis Iudicij Regni, ibi celebraret. Quapropter memores quòd IOANNES ZAMOSCIVS, auctor & ſuaſor Sapientiſſimo ac fortiſſimo Regi STEPHANO BATTHOREO, illorum iudiciorum inſtitutori fuerit, tranſtuleritq; ſua opera iudiciorun tribunalia à Regibus ad populum; idcircò THOMAM eius filium, etſi alias etiam ob cauſas, tum monſtrandæ quaſi gratitudinis ergò, ex ſuo Palatinatu iudicem deputarant. In quo ſanè officio, vt ſe dignum tanto Patre filium monſtrauerit; vt curauerit ne leges ſanctiſſimę fuiſſent à legulis litigioſis immutatæ, aut cauilloſis cauſidicorum interpretationibus à recto detortæ; tum quomo-

do

do incorruptum & rectum in iudicando causas; quomodò acutum & omnia videntem, in cognoscendo controuersias; quomodo grauem & constantē, in decidendo vltimatas sese sentētias, exhibuerit: testes sunt illi qui tunc Collegæ sui fuerunt, testes qui causas proposuerunt, testis tota Respublica. Cui ille, vt eo prudētius prospicere, eoq; commodius eam suo consilio iuuare posset, cultiores Europę nationes pernoscere proposuit: quo nimirum habens iam dignitatem generis ex familia, possit etiam sibi comparare nominis celebritatem, ex rerum cognitione & prudentia. Solent enim præstantes animę, quę se ad optimorū quorumq; formant exemplaria, queq; glorię & sapientię dulcedine alliciuntur, in tantis & studiorum, & animi notionum inuolucris, ac obscuritate intelligentiæ (tametsi plerumq; multis itinerum difficultatibus reuocentur) nihil æquè summâ ingenij cōtentione requirere, quàm vt lumen aliquod literarum & canæ prudentiæ, cuius splendor cæteris antecellat, ad mentem suam illustrādam nanciscantur. Qui autem peregrinationem contemnit, & vitam à pueris ita instituit, vt domi inclusus, quid foris agatur nesciat, is excellere consilio senex, si cupiat maximè, non potest. Si quidem inde menti prudentia, inde sensibus recreatio, inde moribus decor, inde litteris nitor: cùm multa ipse experientia cognoueris; quæ vel sola & nuda, & scientiā addunt, & iudicium limant. Excitatur etenim animus, & nescio quomodò maior seipso fit, rerum sublimium aspectu. Inflammat visa, cogitataq; sæpiùs aliena virtus & gloria, incurrentibus in oculos Magnis illis magnorum virorum Manibus, fortibusq; fortium ausis. Igitur peragrata Germania Superiore vniuersa, Belgas atq; Batauos

adijt. Et ibi Archiducem Albertum Principem prudẽtissimum, celebremq; illum rebus bello prosperè gestis Ambrosium Spinolam vidit. Hic æmulũ eius Mauricium Nassouiũ, veteris disciplinæ gloriosum instauratorem, affatus est. Inde in Angliã traiecit; & perquã humaniter, a Sapiẽnti illo Rege, Iacobo V. exceptus & tractatus, bimestri ferè spacio totam insulam lustrauit. Postmodùm in Gallias concessit; vbi primùm Regem Christianissimum qui nunc rebus præest, Ludouicum XIII. veneratus est, deinde Proceres quosuis fama virtutis & humanitatis celebres, ac in his Ducem Niuernensem, Momorantium, Guisios & Roanum, qui eum itidem primò famâ tantùm cognitum, præsentem verò & decorè sese gerentem perhonorificè habuerunt. In quorum familiaritate & amicitia anno integro exacto, in Italiam tandem concessit, & ibi tantundem ferè, in lustrandis rebus visu & notatu dignis, temporis insumpsit, à Pontifice Max. Paulo V. paternè exceptus, & gratijs plurimis obtentis, Apostolicâ benedictione in æuum præmunitus. A Vicerege quoq; Neapolitano, Duce Ossonensi, viro in omnibus dexterrimo & perspicaci, Regiâ planè magnificentiâ, & vix solitâ Iberis humanitate tractatus fuit. Similiter à Rebuspublicis Veneta, Genuensi, atq; Lucana, honoficẽtissimè habitus erat. Vnde per Heluetiam, Noricos, Boioariam atq; Bohemiam (quòd tum Diuus olim Matthias Imperator, Pragæ resideret) in Patriam redijt, Serenissimumq; Regem suum SIGISMVNDVM III. cuius peculiaribus literis & fauore, Principibus Europæ vniuersis commendabatur, Varsauiæ consalutauit: & fructum peregrinationis suæ tulit, quòd collaudatus à Sapientissimo Rege, fuerit ab illo Amplissimo Ordini

Sena-

Senatorio adſcriptus, titulo Palatini Podoliæ, ob ſingularem ingenij, rationis, conſilij, ſententiæ, iudiciiq; quaſi ſenium & maturitatem; quam in Comitijs Generalibus, tunc Nuncij Terreſtris è diſtrictu Chelmenſi, officiũ gerens demonſtrauit; quòd non alius ſit ſplẽdidior ciuilis prudentię fructus, quàm facere ea quę tibi ad gloriam & nominis exiſtimationem conducant. Eâ itaq; dignitate, vix virilẽ attingens ætatem, auctus, vehementiorẽ, vti par erat, publici Boni amorẽ concepit, ingruentibusq; in Ruſſię Prouincias, cum Chano Tauricano barbaris, in Orinenſibus campis, quo tota ferè præcipua Nobilitas confluxerat, cum frequentibus cohortibus ſuis comparuit. Et quam fortiter ibi amanterq; ſeſe prò Repub. geſſerit, quam intrepido animo hoſtilem impetum ſuſtinuerit, quam generosè ferociam barbari proſtrauerit, quam non reformidauerit mortem, nemo credo in patriâ eſt, qui neſciat. Meruerat ſiquidem vel ſolo illo conflictu, vt per omnia Annalium monumenta celebraretur, pędicareturq; à poſteritate. Sed ô tempora, ô mores! qui colunt virtutẽ, & patriæ benè conſultum eſſe volunt, loco præmij & laudis, liuori, inuidiæ, & periculo ſolent eſſe expoſiti! At fortes nihilominus & conſtantes viri, honeſtorum laborum ac munerum perfunctione, non ad quietem inuitantur; nec maleuolorum obgannationibus deterrentur à virtute, ſed ad alia ex alijs aſſiduè ſuſcipienda pericula incitantur. THOMASQ; ZAMOSCIVS pro ſua generoſitate, contemptis ſimultatibus & odijs ſequenti ſtatim æſtate, vt patriam pro virili iuuaret, cum inſtructiſſima legione ſua, in caſtris ad Pauolocziam tota æſtate durauit: minimèq; ſperans tam citò, à Sapientiſſimo Rege pro ſuis laboribus tantam mercedẽ,

 titu-

titulum Kiouiensis Palatini obtinuit. Altiori siquidem iam tantorum amplitudo meritorum debebatur loco, quo sublimius producta virtus clarissima, splendidiore luce homines in sui traheret admirationem. Igitur tam illustri honore decoratus, in quo vitam ab omni suspicione & macula vacuam, viuere oportet, seriò cogitare eam cœpit, quomodo mortalitatem naturæ, perpetuâ stirpis successione, quasi faciem alijs subinde alijs porrigentibus, compensare, nomenq; Zamosciũ in filijs conseruare posset. Vt quâ solâ re à diuinâ felicitate absumus, eam perennitatem mutuò nobis inuicẽ tradamus. Quamobrem è domo vetustissima, rebusq; bello & pace gloriosè gestis laudatissima, Ducum Ostrogiorum, CATHARINAM Virginem lectissimam thori consortem sumpsit; ex quâ deinceps annis sequẽtibus, filias duas morum sanctitate matri non absimiles, & vnicum filium, Aui nomine appellatum, progenuit. Vtq; ille Mineruam & Martem, literas & bella, libros & tela, longissimis spacijs à se dissita in vnũ concluserat: sic ipse à vestigijs Paternis non recedens, ex vtroque Zamoscius, hoc est Palladis & Bellonæ alumnus dici voluit. Et domi atq; in Senatu honesta cõsulens, publicèq; & priuatim vtilia Ecclesiæ & Reipub. suadens, Martias nusquam occupationes dimisit. Sed vt Nobilem iuuentutem in Aulâ suâ morantem ad cõtinua rei militaris exercitia duxit, & ipse exemplo pręiuit; ita & peditatum ex agris suis delectum ad armorum meditationem formare iussit; ne tempestate in Rempub. ingruente, mercenarios à vicinis populis quęrere cogeretur; sed tàm offensiuis, quàm etiam defensiuis armis instructos è subditis suis haberet. Quis enim est qui non sentiat quanta gloriæ monumenta

parian-

pariantur armis? quamq; magnæ sæpè vtilitates proueniant? Armis siquidem vim repellere, vlcisci iniurias, inimicos profligare, socios, amicosq; defendere, tueri fines, propagare demum & gloriam & imperium possumus. Quòd THOMAS ZAMOSCIVS pro exploratò habens, vt Patriæ commodaret, in campis Gorczyczanensibus, contra Scythas; in campis Curocouiensibus contra rebelles Cosachos, & in Prussiá contra Gustauum Regem Sueciç, sumptu suo proprio, vt consueuerat, sese præsentauerat: inq; varijs conflictibus, vti Martis pullus erat, tàm fortis militis, quàm prudentis Ducis officio functus, imperterrito pectore, quæ acciderant pericula pertulit, Et Superum fauore, incolumis ac illæsus, virtuteq; & animi magnitudine commendabilis, ad propria reuersus est. In alijs verò expeditionib⁹ bellicis, in quib⁹ ipse ob aduersam valetudinē præsens adesse non potuit, cum alios diuersos ductores, tùm illum Inclytum conculcatorem Tartarorum, Stephanum Chmielecium, cum suis cohortibus mittere ad Castra solitus fuit. Vt quem semel Patriæ amorē testatus fuerat, eum ad extremum vitæ spiritum non dimitteret; doceretq; suo exemplo ciues, non parcendum pecunijs, vbi aut necessitas Reipub. aut maiestas illius exigeret. Propterea & tempore Interregni, quemque optimum in partes prensando suas, valido cum comitatu Varsauiam venit, & ne quid detrimenti, turbulentorum hominum factionibus, vti sæpiùs antea accidere solebat, contra ius & fas libertas communis acciperet, diligentissimè cauit: non sumptui, non curis, non laboribus aut vigilijs, in tam afflicta valetudine sua parcens. Quæ sanè si paulò firmior in illo fuisset, certè Imperatorio quoque munere, immortalem

 suo

ſuo nomini gloriam comparâſſet. Verùm Fatis aliter volentibus, non poterat aliud, niſi id quod proſtratæ morbo diuturno vires ſufferrent, præſtare. Vndè nihilominùs eum excelſi conatus gloria, atque magni & egregij facinoris immortalitas eſt conſecuta. Nam & tēpore inaugurationis Sereniſſ. Regis VLADISLAI IV. cum multæ multis de cauſis oborirentur inter Ordines Regni controuerſiæ, ille neutri parti adhærens, vti prudens Senator, pro officio ſuo, maieſtatem Principis ſacroſanctè ſicut & antea ſemper coluit, amauit, obſeruauit, atque tuebatur. Ciuium commoda atq, libertatem defendebat: iura, leges, incolumitatemq; Reipub. cuſtodiebat: quod verum ac rectum erat prudenter ſentiebat, liberè dicebat: & quid? niſi Patrem repræſentabat. qui ſimiliter Interregno ſuperiore Publici Boni cuſtos à totâ Repub. conſtitutus, curabat quàm diligentiſſimè, vt ſarta tecta æuiternū durare poſſet. Magnum ædepol eſt vinculum animi noſtri Patria, quæ noſtra omnia, noſq; ipſos ſuo amore velut oppignoratos habet. Ac propterea nihil eſt omninò tam arduum, quin id eius charitas exuperet; apud eos viros præſertim, qui præclarâ familiâ geniti, atq; optima in Repub. educati, ſuæ ciuitatis temperationem inſtitutaq; adamauerunt. Quæ, vt eo meliùs tueri & conſeruare THOMAS ZAMOSCIVS poſſet, curauit paterno exemplo Reipub. negotia tractare, miſſiſq; quos poſſidebat Palatini nomine honoribus, Procancellarij primùm, vnà cum Prætura Cracouienſi; deinde auctus Socalienſi, Neoforenſi, Rabſtinenſiq; Præfecturis, Supremi Cancellarij munere defungi. Hic mihi in tanta non vulgarium laudum occurrentium copia, immorandum foret A. O. vt eas ſi

non

non exornarem, saltem aliqua ex parte recenserem, sed tam arctâ temporis angustiâ, dicendiq; exilitate premor, vt eas effari omninò nequeam. Vos qui in Patriâ peregrini non estis, optimè ipsi nostis, quam ille sanctè, quàm castè, quàm prudentèr ac innocentissimè in isto munere sese gesserit: quam fideliter Regi Serenissimo, quam libenter Ecclesiæ Dei, quam amanter Reip. & amicis inseruierit. Vt publicas leges Patriæ, vt priuata iura ciuium, vt fœdera cum vicinis populis, pacta conuenta cum socijs; vt antiquas Poloniæ consuetudines, & priscam morum sanctitatem custodierit, vt manus ab alieno continentes habuerit, vt munera, in tam quæstuoso munere nulla penitus acceperit; testes, mihi quotquot suis in negotijs ad eum accesserāt, testis conscientia ipsius. Quam ille ita, in rebus etiam licitis, puram & castam, nullisq; sordibus cupiditatis adspersam habere voluit, vt cum Princeps Elector Brādeburgicus, pro iurium suorum in Ducatum Prussiæ, confirmatione Regiâ, mille aureorū munus honorarium misisset, extemplò pecuniam illam, ne quidem visam à se, ad altare Beatæ Virginis Czenstochouiæ obtulerit, protestatus, ne vllum teruntium, toto vitæ suæ tempore, ex munere Cancellarij, se à quopiam sumere velle. Et tum quoq; statim, ne ex alieno largus videretur in Diuam, eiusq; Mystas religiosos; de proprio ære, sacro illi loco censum perpetuū attribuit, & vt erat in Virginē deuotus, certis temporibus ante sacrā eius Imaginē solemnia decantari voluit. Cuius exemplar vbiq; secum portauit, & magna cum reuerentia ad lectum appensum habuit; sicut & Christi crucifixi imaginem. Semper enim ille iudicem ac spectatorem, omnium suarum actionum Deum cogitauit, semper

Virginem Deiparam in auxilium inuocauit. Cuius festum Assumptionis, totâ vitâ ritu solemniore quàm reliquas festiuitates celebrabat; eo quòd cognatione Diuum Hyacinctum Odrouonzium, Diuumq; Stanislaum Kostkam, attingeret; quorum vterque die sacro Coronationis Virginis Mariæ, ad sumendã coronam in cœlum euolasset. Lætus igitur tali tamq; sancta ac felici cognatione, à quâ Virginem colere didicit, ita eorum exemplo ipsam, ita eius Natum in corde gessit, vt nihil nisi eius honorem, tàm in sago, qnàm in toga sectaretur. Eius cultores ipsorum exemplo religiosè coleret. Eius templa veneretur, ditaret, ornaret, Festa omnia deuotissimè celebraret. Ceremonias Ecclesiasticas accuratissimè nosset & obseruaret. Preces horarias Sacerdotum more quotidiè recitaret. Oraret pro Defunctis. Expiaret maculas conscientiæ frequenter; Sacrosanctisq; mysterijs Corporis Dominici, aduersus vitia sese præmuniret: nec quidquam sanè ommitteret, quòd vel ad cultum Numinis augendum, vel ad subleuandam egenorum miseriam spectaret. Vndè & mortem, quam semper præ oculis habuit, minimè exhorruit, quòd verâ virtutis viâ pergens, spem suam in misericordia Diuina repositam haberet. Quapropter rebus suis ritè dispositis Sexto Idus Ianuarij Supremi Imperatoris iussu, è teterrimo corporis carcere ad libertatem, ab exilio ad patriam, a perpetuis languoribus ad optimam & perennem valetudinem commigrauit. Quid est enim aliud piorum hominum mors, quàm ærumnarum finis, & vitæ principium melioris? Ergò non video causam A. O. cur illius mortem, qui omnes vitæ actus felicissimè peregerit, tam molestè vobis ferendam putetis? cur lachrymis & fletu potiùs, quàm iu-

iucundâ virtutis eius recordatione, gratâq; beneficiorum commemoratione cohonestare funus eius velitis Nam quòd medio è cursu, & vix quadragesimum quartum annum agentem, abreptum doleatis, sciendum est non infinitum nobis quoddam viuendi curriculum propositum esse, sed suis & cancellis & metis terminatum; quibus expletis, promissa à Deo præmia consequimur, proq; imbecilli hac mortalitate, immortalem ac felicissimam vitam adipiscimur; ad quam, si saperemus, omni conatu deberem' ipsi vel vltrò etiam properare. Cuius enim vitæ virtus comes & socia est, eius mortalitatem gloria excipit immortalis. Quamuis igitur amiserimus talem Ciuem atq; Senatorem, qualem semper priuatim & publicè desideraturi sumus, gaudere tamen, quàm ingemiscere, & congratulari illi potiùs, quam plorare debemus, quòd periculoso vitæ istius enauigato mari, portum iam teneat securum, nec timeat ampliùs tempestates & miserias huius mundi, sed fruatur illâ solidâ & æternâ gloriâ, quam Deus Opt. Maximus proposuit ijs, qui rectè, cum fide & pietate vixerunt.

D I X I.

In Officina Typographica Academiæ Zamoſc: Imprimebat Andreas Iáſtrzębſki, Anno Domini, M. DC. XXXVIII.

